

VART TAR ALLA STUDENTER VÄGEN ?

Sammanfattning av
studie rörande zambiska sekundärskole-
elevers arbetsmarknadssituation efter
avslutad utbildning

av Harry Svensson

1975 07 15

Resultatvärdering 16

VART TAR ALLA STUDENTER VÄGEN ?

Sammanfattning av
studie rörande zambiska sekundärskole-
elevers arbetsmarknadssituation efter
avslutad utbildning

av Harry Svensson

1975 07 15

Resultatvärdering 16

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sida

0	FÖRORD	1
1	SAMMANFATTNING	3
2	SKOLESYSTEMET I ZAMBIA	4
3	PROJEKTETS BAKGRUND OCH SYFTE	5
4	ORGANISATION	6
5	RESULTAT	9
5.1	Arbetsmarknadssituationen	9
5.1.1	Ungdomsarbetslöshet	9
5.1.2	Anställningar	10
5.1.3	Fortsatta studier	10
5.2	Migration	11
5.2.1	Migrationen från skolavslutningen fram till undersökningen 6 mån senare	13
5.2.2	Migrationen mellan 6 och 12 månader efter skolavslutningen	14
6	RESULTATENS TILLFÖRLITLIGHET	14
7	SLUTSATS	15

Bilagor

1. Enkät
2. Bibliografi

Zambias undervisningsväsen var under kolonialtiden helt präglad av kolonialmakten - d v s Storbritannien. Skolans uppgift var att förbereda eleverna för fortsatta studier. De som fick gå i skolan studerade europeisk historia och geografi etc, men lärde sig föga (eller intet) om sina egna förhållanden. Målet för den enskilde var att få studera vid ett brittiskt universitet, för att sedan få ett välbetalt skrivbordsarbete i den koloniala förvaltningen. De som fick åtnjuta denna utbildning kom oftast från ett privilegierat skikt, som innehade en mellanställning mellan de vita kolonialherrarna och folkmajoriteten.

Sådan var situationen vid tiden för självständigheten 1964. Den nya zambiska regeringen var angelägen om att snarast möjligt ersätta engelsmännen med zambiska medborgare på de flesta poster inom näringsliv, förvaltning, skolväsende etc. För detta krävdes en kraftig satsning på utbildning på alla nivåer. Det rådde en allmän utvecklingsoptimism; man trodde de flesta problem skulle lösas bara en kraftig satsning på den moderna sektorn kom till stånd. Det gällde både att få fram fler utbildade zambier och att få utbildningens innehåll anpassat till landets behov. Utbildningsplanernas instrument var arbetskraftsundersökningar, genom vilka man skulle få ett klarare begrepp om behovet av arbetskraft - och därmed utbildning. Det visade sig finnas stort behov av arbetskraft med utbildning på sekundärskole- och universitetsnivå.

Resultaten av undersökningarna och den allmänna utvecklingsoptimismen medförde att regeringen beslutade satsa i stor skala på sekundärskoleutbildningen, vilket till viss del måste ske på bekostnad av primärskoleutbildningen.

När de stora kullarna efterhand utexaminerats har det emellertid visat sig svårt att placera dem på arbetsmarknaden. Problemet visade sig vara långt mer komplicerat än väntat och man insåg att det inte skulle kunna lösas enbart med hjälp av en stor satsning på utbildningssektorn. Därför har undersökningar satts igång för att utreda sambanden mellan utbildning och arbetsmarknad. 1971 påbörjades sålunda på lärarhögskolan i Lusaka ett forskningsprojekt för att studera ett urval f d elevers arbetsmarknadsituation 6 respektive 12 månader efter avslutad utbildning. Detta projekt benämns Tracer-projektet (eng. trace = spåra). Denna rapport sammanfattar de resultat som undersökningen hittills kommit fram till.

Arbetslöshet och undernysselsättning är ett problem som de flesta utvecklingsländer brottas med. Det faktum att inte bara outhildad utan också utbildad arbetskraft har svårt att finna anställning har emellertid uppmärksamats först på senare tid. Samtidigt föreligger ett stort behov av utbildat folk på många områden.

Bland politiker och planerare har insikten skat om att utbildningssystemet i hög grad utvecklas och styrs av sociala och ekonomiska faktorer utanför utbildningssystemets ram. Det skulle alltså inte enbart bero på utbildningssystemet att många människor är arbetslösa. Utbildningsreformer är inte endast en fråga om att ändra kursplaner och dylikt, utan är också intimt förknippade med övergripande reformer av samhället. Lite tillsatsat: utan medveten satsning på landsbygdsutveckling - ingen jordäm för massutbildning, vuxenundervisning etc. En del av dessa problem kanske kan klargöras genom undersökningar sådana som Tracerprojektet.

SAMMANFATTNING

I Zambia har man efter självständigheten 1964 i hög grad satsat på sekundärskoleutbildningen för att täcka det stora behovet av relativt välutbildad arbetskraft. I den andra utvecklingsplanen (1972-1976) utgår man från att samtliga ungdomar som inte fortsätter att studera kommer att erhålla någon form av anställning. Det förutsätts också att landsbygdens utveckling skall främjas genom att en viss del av ungdomarna efter avslutad sekundärskoleutbildning skall stanna kvar på hemorten.

Dessa målsättningar eller prognoser har emellertid inte förverkligats. Det rimliga antagandet att samtliga sekundärskoleelever efter avslutad skolgång skulle sugas upp av näringslivet och administrationen har inte visat sig vara realistiskt. Tvärtom har arbetslösheten blivit alltmer omfattande. Den tilltagande inflyttningen till städerna - främst bland utbildad ungdom - medför att landsbygden utarmas alltmer.

Det så kallade Tracer-projektet startades som ett forskningsprojekt på lärarbärgskolan i Lusaka, där man i samband med en undersökning, som genomfördes på uppdrag av undervisningsministeriet, upptäckte att upplysningar saknades beträffande ungdomars arbetsmarknadssituation efter avslutad utbildning. Detta slags kunskap är mycket viktig för planeringen i en nation som Zambia, där man medvetet satsar mycket högt på undervisningssektorn i försöken att utveckla landet.

Projektets primära syfte var, då det startade 1971, att spåra en grupp elever som samma år hade avlagt examen i sekundärskolan. Målsättningarna utvidgades emellertid efterhand. I vid bemärkelse kan sägas att projektet arbetar med utbildning, forskning och stöd till forskning, bl a genom utförande av undersökningar rörande samband mellan arbetsmarknad och utbildning samt - för andra institutioners och myndigheters räkning - framtagna av basinformation som krävs för planering på dessa områden. Projektgruppen, vars kärna består av en projektledare, en statistiker/systemanalytiker, en befolkningsgeograf samt en ekonom/sociolog, kan sägas utöva en servicefunktion gentemot andra institutioner och myndigheter.

För undersökningen av vad som händer med eleverna efter avslutad sekundärskola vände man sig med enkäter till 35 procent av årskullen 6 resp 12 månader efter skolavslutningen.

Resultaten hittills påvisar bl a att:

- 34 procent av undersökningsgruppen var arbetslösa efter 6 månader;
- andelen arbetslösa efter 12 månader hade sjunkit till 19 procent;
- bortsett från den som studerar vid någon högre utbildningsanstalt, är 50 procent resp 25 procent av de arbetslösa utan arbete vid 6 resp 12 månader;
- ungefär hälften av de arbetslösa finns i det industrialiserade Kopparbältet;
- en stor grupp ungdomar har enbart arbete som tillfälliga lärare och entledigas efter 12 månaders anställning;
- ca 20 procent väljer att studera vidare och att ungdomar från de större städerna är överrepresenterade i denna grupp;
- flykten från landsbygden är mycket kraftig. 35 procent av undersökningsgruppen var bosatta i städerna vid tidpunkten för skolavslutningen. 12 månader där- efter hade denna grupp ökat till 70 procent. De mindre samhällena minskade från 16 procent till 5 procent och landsbygden från 49 procent till 17 procent under samma tid.

SKOLSYSTEMET I ZAMBIA

När Zambia blev en självständig nation år 1964 fick man överta ett skolsystem som uppvisade mycket stora likheter med det brittiska skolsystemet; en åttaårig primärskola och en därpå byggande sekundärskola. Liksom i många andra koloniserade länder hade den inhemska befolkningen mycket begränsade möjligheter att erhålla någon som helst formell utbildning.

Följande statistik - från 1963 - belyser hur allvarlig situationen var vid tidpunkten för självständigheten: 110 700 personer hade erhållit sexårig utbildning i afrikanska skolor, 32 000 hade erhållit fullständig (åttaårig) utbildning vid grundskolan, 4 420 hade studerat under två år vid sekundärskolan. Endast 961 personer hade utexaminerats från sekundärskolan. Zambias folkmängd var vid denna tidpunkt nästan 4 miljoner.

Den nybildade nationen ställdes således inför den gigantiska uppgiften att dels omorganisera skolsystemet så att detta passade de nya förutsättningarna, dels bygga ut det så att en större andel av befolkningen kunde få formell utbildning. Från 1964 till 1970 ökade antalet elever inom grundskolan från 370 000 till 694 000 och inom sekundärskolan ökade antalet elever från 13 000 till 52 000 under samma tidsperiod. 1970 beräknades ca 80 procent av alla sjuåringar 8^a i skolan.

Förutom denna kvantitativa utbyggnad av skolsystemet har även organisatoriska förändringar och förändringar av läroplaner genomförts. Den åttonde årskursen i grundskolan har avskaffats samtidigt som sekundärskolan har blivit femårig. Cirka 25 procent av de elever som lämnar grundskolan med godkänd examen antas till fortsatt utbildning vid första årskursen (Form I) i sekundärskolan. Efter tre års studier vid denna skolf orm slussas ungefär hälften av eleverna ut på arbetsmarknaden medan den andra halvan (som i examen erhållit de högsta betygen) fortsätter ytterligare två år t o m Form V.

Självständigheten medförde ett stort behov av inhemsk utbildad arbetskraft. Genom satsningen på sekundärskolan hoppades man att snabbt kunna utbilda zambiska medborgare, som till alla innevänares fromma skulle föra landets utveckling framåt.

3 PROJEKTETS BAKGRUND OCH SYFTE

Den ursprungliga idén till projektet uppkom i samband med en undersökning som universitetet genomförde på uppdrag av undervisningsministeriet. Det befanns att information i stor utsträckning saknades om sekundärskoleelevers situation efter avslutad utbildning. Kunskap av denna typ är av största betydelse för varje lands placering och speciellt för en ung nation som medvetet satsar stora resurser på den högre undervisningen i hopp om att snabbt kunna utveckla landet.

Det är mot bakgrund av den kraftiga satsningen på sekundärskolan och avsaknaden av relevant information som Tracer-projektet skall ses. Det engelska ordet "tracer" betyder spåra och projektets primära syfte, då det startade år 1971, var att spåra en grupp elever som samma år hade lämnat sekundärskolan för att kartlägga vad som händer dem under den viktiga tid, då de söker och erhåller arbete eller bestämmer sig för fortsatt utbildning.

Projektgruppen är ingen planeringsorganisation. Andra myndigheter svarar för planering. Dessa saknar dock tillräckliga resurser för undersökningar av denna typ, varför projektet kan bidra med värdefull basinformation. Under det pågående arbetet har dessutom avsevärd erfarenhet vunnits av stora urvalsundersökningar - speciellt vad beträffar databearbetning och statistisk analys - samtidigt som en administrativ struktur för detta har utvecklats.

Från att ursprungligen enbart ha varit tänkt som en begränsad undersökning enligt ovan har projektets målsättningar utvidgats. De kan nu formuleras på följande sätt:

- 1) att genomföra undersökningar rörande sambanden mellan arbetsmarknad och utbildning med avseende på nationell utveckling;
- 2) att insamla den grundläggande information som krävs för planering på både institutionell och nationell nivå;

- 3) att tillhandahålla nödvändiga resurser som kan användas av andra personer och institutioner inom universitetet.

För att den satsning som projektet utgör inte skall gå förlorad i framtiden, är det också nödvändigt:

- 4) att utbilda den personal som krävs för det fortsatta projektarbetet;
- 5) att utbilda anställda vid statsförvaltningen så att dessa personer erhåller en viss kunskap om tekniker vid databearbetning, enkätutformning, statistisk analys etc;
- 6) att utarbeta strategier och upprätta parametrar, som kan användas vid planeringen av framtida projekt; samt
- 7) att bygga upp de datalagrings- och organisationsprocedurer som krävs för att man skall kunna genomföra spåringsundersökningar på längre sikt.

Sammanfattningsvis kan man säga att projektet arbetar med forskning, stöd till forskning (vid andra institutioner) samt utbildning.

4

ORGANISATION

Tracer-projektet startade ursprungligen som ett forskningsprojekt vid lärarhögskolan men i och med att målsättningarna utvidgades (se föregående avsnitt) befanns det vara lämpligare att projektet organiserades som en fristående enhet inom universitetet. Denna omorganisation ägde rum i början av 1974.

Eftersom projektet är av intresse för grupper inom olika områden, både inom och utom universitetet, bildades en konsultativ referensgrupp. Denna grupp fungerar både som expertpanel och som förbindelselänk mellan olika institutioner och grupper inom statsförvaltning och näringsliv.

Projektpersonalen består av en projektledare, en statistiker/systemanalytiker, en befolkningsgeograf samt en ekonom/sociolog. Till sin hjälp har de stansoperatörer och sekreterare. Vid behov kan de dessutom anlita studenter vid universitetet (t ex för fältarbete). Projektet är av sådan karaktär att projektpersonalen (experterna) bör variera från tidpunkt till tidpunkt.

Andra undersökningar, vars allmänna inriktning, databehandling eller administrativa krav liknar Tracer-projektet, kan samarbeta med detta genom dess "Cooperative Research Program" (ung samarbetande undersökningsprogram). Det kan vara fråga om forskningsprojekt vid universitetet eller undersökningar som beställs av statsförvaltningen.

Samtidigt som projektet omorganiserades till en fristående forskningsenhet breddades också dess verksamhet. Sålunda har man beslutat att följa upp den undersökning, vilken omfattade grupper som lämnade sekundärskolan 1971, med liknande undersökningar vartannat år. Arbete pågår för närvarande med spårning av 1973 års årskull. På uppdrag av undervisningsministeriet och i samarbete med International Institute for Educational Planning genomför Tracer-projektet därutöver en omfattande undersökning av högskolesystemet och dess anpassning till arbetsmarknaden. Denna undersökning omfattar alla studenter, utexaminerade akademiker samt deras arbetsgivare.

I undersökningar av denna karaktär studerar man endast en del av hela den aktuella undersökningspopulationen, vilken i detta fall utgörs av de elever som år 1971 lämnade sekundärskolan. Med hjälp av olika urvalsmetoder försöker man få den så representativ som möjligt. Ett sätt att erhålla en sådan representativ grupp är att göra ett slumpmässigt urval av samtliga berörda elever. Detta förfaringsätt kräver dock att man har någon form av centralt register över eleverna, ur vilket man kan göra urvalet. Ett alternativ är att göra ett urval av skolor och inom dessa studera samtliga berörda elever. Denna metod användes inom Tracer-projektet.

Efterom Zambia är uppdelat i åtta olika provinser som är relativt olika varandra, bestämde man sig för att samtliga provinser skulle vara representerade i undersökningen. Inom varje provins valde man ett antal skolor som var proportionellt mot provinsens storlek. Vidare tog man hänsyn till den genomsnittliga betygsmivån för att få urvalet så representativt som möjligt. Man erhöll sålunda en undersökningsgrupp som bestod av 35 procent (drygt 2 200) av de elever som lämnade sekundärskolan 1971. Dessa elever representerade 29 olika skolor och samtliga provinser.

I sin enklaste form utförs en spåringsstudie av den typ Tracer-projektet representerar vid ett enda tillfälle, då man kartlägger elevernas situation vid den tidpunkten och tidigare. Om man närmare vill studera förändringar över tiden måste man använda sig av flera undersöknings-tillfällen. Inom Tracer-projektet valde man att undersöka situationen vid endast två olika tillfällen; 6 och 12 månader efter skolavslutningen. På grund av undersökningens omfattning torde fler undersöknings-tillfällen per år ha varit orealistiskt, samtidigt som man bedömde händelserna under det första året som mest betydelsefulla.

Vid en undersökning av det här slaget ställa man inför valet mellan intervju- och enkätmetoderna. En personlig intervju ger i många fall mera information än en enkät. På grund av undersökningens omfattning - både vad beträffar antalet personer som skulle tillfrågas och den geografiska spridningen - var emellertid endast en enkätundersökning realistisk. Genom valet av enkätmetoden uppstod dock

vissa problem. Ett av dessa är språkproblemet. I Zambia finns ett fyrtiotal olika stanspråk samt därutöver en mängd olika dialekter. På grund av denna språkliga heterogenitet valde man vid självutkännigheten engelska som officiellt språk. Eftersom engelskan således inte är modersmålet finns det en viss risk att eleverna, trots sin utbildning, missförstår enkätfrågorna och avger irrelevanta svar.

Ytterligare ett problem uppstår när ungdomarna skall besvara frågor om eventuellt arbete. Dela kan det vara svårt att i enkätform redovisa sitt yrke, dels vill man kanske ange ett yrke med högre status än det man egentligen har. För att underlätta redovisningen av yrke samt inkom vilken bransch man arbetar, bifogades ett utdrag ur ILO:s* yrkesklassifikation (International Classification of Occupations) som modifierats för att passa zambiska förhållanden, samt Förenta Nationernas industriklassifikation (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities);

Yrkesklassifikation

- 0 Arbetslös
- 1 Akademiker, tekniker och motsvarande
- 2 Administratör och motsvarande
- 3 Kontorist och motsvarande
- 4 Föreljare
- 5 Servicearbetare
- 6 Jord- och skogsbrukare, fiskare
- 7 Fabriksarbetare, transportarbetare och motsvarande
- 8 Genomgår utbildning

Industriklassifikation

- 00 Arbetslös
- 01 Jordbruk
- 02 Gruvindustri
- 03 Tillverkningsindustri
- 04 Byggnadsindustri
- 05 Elektricitet och vatten
- 06 Handel
- 07 Bank- och försäkringsväsen
- 08 Fastighetsförvaltning
- 09 Transport och kommunikation
- 10 Statlig administration
- 11 Samhällsservice
- 12 Hotell, restaurang och turism

Varje rubrik förtydligades med exempel på olika yrken och näringsgrenar.

Exempel på en av Tracer-projektets enkäter presenteras i bilaga 1.

* ILO = International Labour Organization (FN-organ för arbetsmarknadsfrågor)

5 RESULTAT

Fvå av de viktigaste aspekterna på undersökningresultaten skall redovisas, nämligen ungdomarnas arbetsmarknadsituation samt de byten av bostadsort som de företagit efter skolavslutningen.

I såväl den första utvecklingsplanen (1967-1970) som i den andra (1972-1976) utgår man från att samtliga ungdomar, som inte fortsätter att studera, snarast efter skolavslutningen skall ha erhållit någon form av arbete. Det förutsätts också att en viss andel av ungdomarna som går i skola på landsbygden skall stanna kvar i hemorten efter avslutad skolgång.

Tracer-projektets resultat visar att man inte har nått utvecklingsplanernas målsättningar i dessa avseenden. En stor grupp av de forna eleverna är arbetslösa, samtidigt som flykten från landsbygden är mycket kraftig.

5.1 Arbetsmarknadsituationen5.1.1 Ungdomsarbetslöshet

Den zambiska regeringens avsikt med satsningen på sekundärskolan var att täcka det föreliggande stora behovet av relativt välutbildade personer. Därigenom kunde man förmoda att samtliga ungdomar som lämnar denna högre utbildning snabbt skulle sugas upp av andra utbildningsinstitutioner, samhällsorgan och näringsliv. Resultaten hittills av projektet påvisar att så inte är fallet. Sex månader efter skolavslutningen var 34 procent av undersökningsgruppen utan arbete. Efter 12 månader hade andelen arbetslösa sjunkit till 19 procent. 16 procent av undersökningsgruppen var arbetslösa under hela tolv månadersperioden, vilket betyder att det finns en relativt stor grupp ungdomar som är mycket svårplacerade på arbetsmarknaden. 96 procent av de arbetslösa sökte arbete och förklarade sig villiga att omedelbart börja arbeta om möjlighet gavs.

Vad beror dessa höga arbetslöshetssiffror på? Tracer-projektgruppen har bl a antagit att de arbeten som ungdomarna blir erbjudna inte motsvarar deras förväntningar. Istället för att acceptera ett sådant arbete föredrar de att vara arbetslösa i väntan på "bättre" erbjudanden. Vidare antar man att inflyttningen till vissa områden är så pass omfattande att den del av arbetsmarknaden inom vilken ungdomarna konkurrerar om arbete blir överväldnad, samtidigt som de saknar utbildning som kan ge dem anställning inom andra sektorer och/eller yrken där det råder efterfrågan på arbetskraft.

Nedgången i antalet arbetslösa från det första undersökningstillfället (sex månader efter skolavslutningen) till undersökningen efter tolv månader är främst beroende av tre faktorer:

- nya arbetstillfällen som motsvarar ungdomarnas förväntningar har skapats;
- ungdomarna har sänkt sina krav och accepterat arbeten av annan karaktär än de ursprungligen hade tänkt sig;

- vissa ungdomar har anlagits vid någon ny utbildningsanstalt.

Markanta skillnader beträffande andelen arbetslösa ungdomar råder mellan de olika provinserna. Det högt industrialiserade Kopparbältet lockar till sig ungdomarna från hela landet i sådan omfattning att antalet arbetsökande vida överträffar tillgången på arbetstillfällen. Ca 50 procent av de arbetslösa inom undersökningsgruppen fanns just i detta område.

5.1.2 Anställningar

Jordbruket i Zambia utgör basnäringen i landet och sysselsätter folkmajoriteten. Det är dock mycket svagt utvecklat. Regeringen försöker utveckla denna näringsgren liksom hela landsbygden. Trots detta var endast 1,6 procent (vid 6 månader) och 1,7 procent (vid 12 månader) av undersökningsgruppen verksamma inom denna sektor. I dessa siffror ingår så även de som studerar vid lantbruksskolor.

Den relativt sett största andelen ungdomar (20 procent vid 6 månader och 22 procent vid 12 månader) fanns inom samhällservicesektorn. Majoriteten av dessa ungdomar arbetade som utbildade lärare och deltidslärare. För att tillgodose lärarbehovet inom landet kan elever som genomgått sekundärskolan under ett års tid anställas som lärare. Strax efter den andra Tracer-undersökningen (12 månader efter skolavslutningen) entledigas således denna grupp och många av dem hade inget nytt arbete, varför man kan misstänka att de 16 procent arbetslösa vid 12 månader ökar efter ytterligare en tid.

Typen av yrkesverksamhet varierar av naturliga skäl mellan de olika provinserna, eftersom näringslivet och servicesektorns struktur är olika i olika delar av landet. I Lusaka är t ex 16 procent av ungdomarna anställda vid ministerierna, medan i Kopparbältet 27 procent är verksamma inom gruvindustrin. I många av de övriga provinserna är utbildningsministeriet den största arbetsgivaren genom inrättandet av de tillfälliga lärartjänsterna.

Endast 1,5 procent av dem som var anställda inom den privata sektorn var aktiva arbetsökande. Motsvarande andel för de statligt och halvstatligt anställda var 6 procent. Dessa resultat tyder på en stor stabilitet på arbetsmarknaden.

5.1.3 Fortsatta studier

Ett år efter avslutad sekundärskola befann sig drygt 20 procent av undersökningsgruppen vid andra utbildningsanstalter som t ex universitet, tekniska skolor och lärarhögskolor.

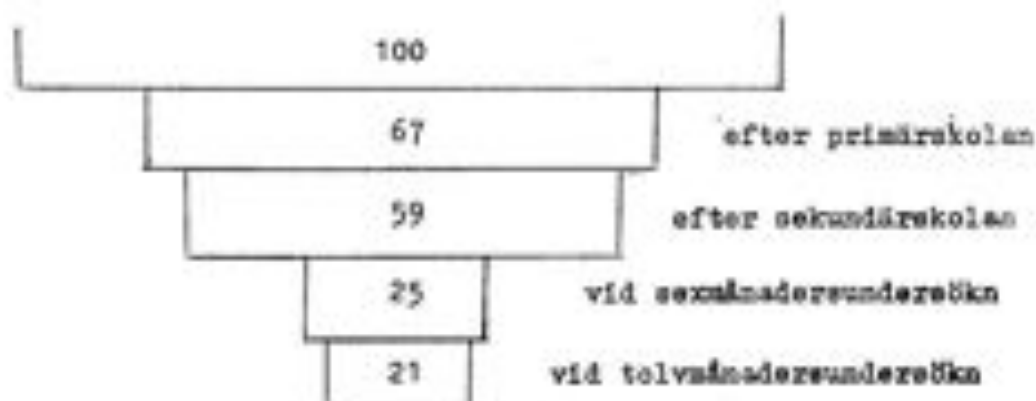
Den geografiska snedrekryteringen till högre utbildning är stor. Endast ca 15 procent av sekundärskoleeleverna från Luapula och Setra provinserna fortsätter att studera, medan motsvarande siffra för Lusaka är ca 50 procent. Detta förhållande är i sin tur en avspeglning av en social och ekonomisk snedrekrytering, då det föreligger en markant skillnad i utvecklingsnivå mellan de olika provinserna.

Beträffande högre utbildning kan även nämnas att ca 10 procent av de ungdomar i undersökningsgruppen som hade reella möjligheter att antas vid universitetet i själva verket var arbetslösa.

Ett år efter skolavslutningen förklarade 15 procent av de ungdomar, som på heltid fortsatt att studera vid högre utbildningsanstalter, att de sökte arbete. Eftersom undersökningen gjordes strax före läsårets slut kan man mistänka att de som söker arbete är elever som genomgått en viss specifik kurs. Antalet 1-åriga kurser i Zambia är dock så begränsat att det inte kan vara hela förklaringen, varför mycket tyder på att vissa ungdomar, som antagits till högre utbildning, är beredda att "hoppa av" utbildningen och i stället börja arbeta.

5.2 Migration

År 1963 räknade man med att 18 procent av befolkningen i Zambia bodde i städerna. Under de närliggande fem åren ökade andelen bosatta i städer till ca 25 procent och flykten från landsbygden sker i en accelererande takt. Förutom att detta leder till problem i städerna beträffande bostäder och arbetstillfällen, resulterar det även i att landsbygden blir allt mer utarmad. Speciellt allvarligt är det eftersom det är de yngre och välutbildade som lämnar sina hemorter för att söka lyckan i de större städerna.

Figur 1.

Andelen av 100 barn vilka genomgått sekundärskola och som vid olika tidpunkter fortfarande är bosatta i födelseprovinserna.

Figur 1 är belysande för den omfattande migrationen i Zambia. 67 av 100 ungdomar i undersökningsgruppen, som var födda i en viss provins, avslutade primärskolan i denna. Under tiden från primärskolans slut till och med

sekundärskolans avslutning lämnade ytterligare åtta ungdomar provinsen så att endast 59 av de ursprungligen 100 ungdomarna fanns kvar i födelseprovinzen. Sex månader efter skolavslutningen fann Tracer-projektgruppen att endast 25 ungdomar fanns kvar i provinsen och efter 12 månader hade antalet sjunkit till 21.

Det bör observeras att dessa siffror gäller landet som helhet. Ungdomar som är bosatta i de större städerna lämnar ytterst sällan sin födelsestad och -provins. Därför kan man anta att det är en betydligt större andel än som framgår av figur 1 som lämnar de mindre urbaniserade provinserna.

Tabell 1

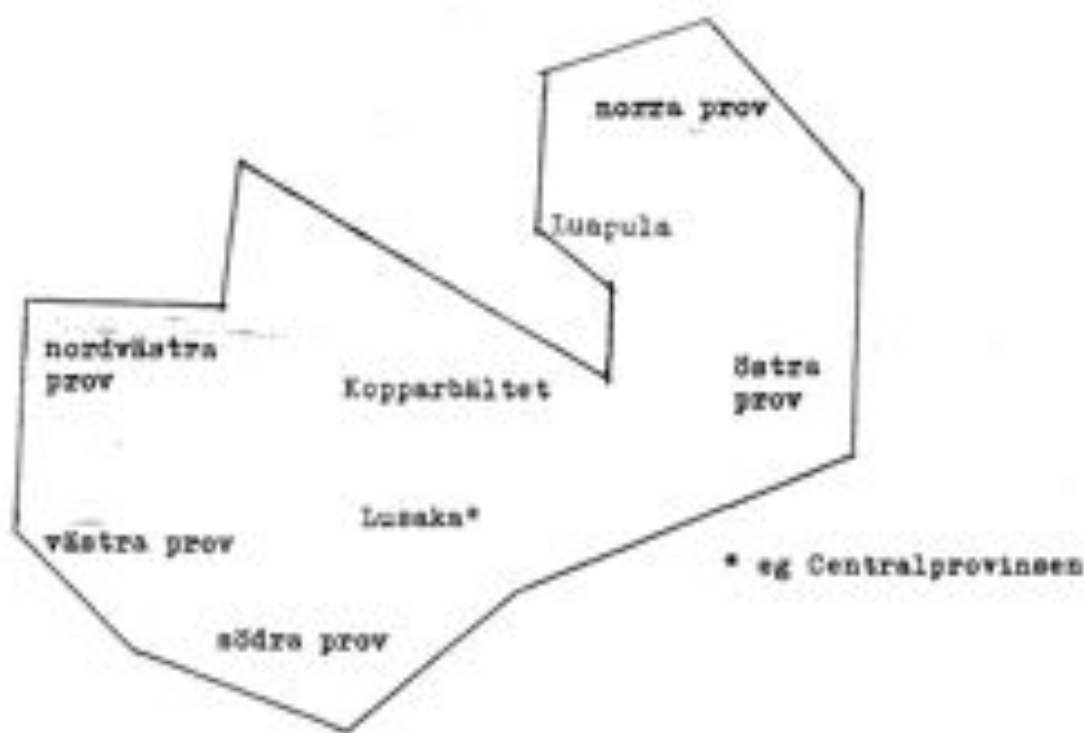
Undersökningsgruppens bostadsort vid olika tidpunkter (uttryckt i procent).

	Stad	Mindre samhälle	landsbygd	Utlandet
Född i	20	8	67	5
Avslutat primärskola i	35	8	56	1
Avslutat sekundärskola i	35	16	49	
Bor 6 mån efter sekundärskola i	77	7	16	
Bor 12 mån. efter sekundärskola i	78	5	17	

Tabellen tyder på att den utbildade ungdomen söker sig till städerna. Endast 20 procent är födda i städerna, men 12 månader efter avslutad sekundärskola befinner sig 78 procent där. En klyfta uppstår således mellan stad och landsbygd beträffande befolkningens grad av utbildning.

De mindre samhällena når en topp just under studietiden vid sekundärskola. Anledningen till detta torde vara avsaknaden av sådana skolor på landsbygden, varför barnen därifrån flyttar till de närliggande samhällena för att fortsätta studierna. De ungdomar som bor i dessa samhällen kan fortsätta studierna på hemorten. Detta antagande stöds även av att andelen bosatta i städerna inte ökar.

5.2.1 Migrationen från skolavlutningen fram till undersökningen 6 månader senare

Figur 2

De olika provinserna i Zambia.

Det har tidigare konstaterats att en mycket kraftig migration skedde direkt efter skolavlutningen då 57 procent av ungdomarna flyttade från den provins där de studerat. Övervägande delen av ungdomarna flyttade till Lusaka-området och Kopparbältet, områden som ylmässigt är relativt små men där urbaniseringen och industrialiseringen hunnit längst. Sex månader efter skolavlutningen befann sig 68 procent av undersökninggruppen i dessa två provinser. Endast en procent av gruppen hade flyttat från städer och samhällen till landsbygden, därav ingen som utbildats i Lusaka eller Kopparbältet.

Beträffande valet av destinationsort tycks det råda starka band mellan vissa städer och landsbygdsområden. Orsaken torde vara att samma språk talas i ifrågasvarande stad och de områden, från vilka den övervägande delen av de inflyttande kommer. Ungdomarna gör sitt första försök att få arbete i städer som är bekanta för dem - där deras språk har stor spridning och där de eventuellt kan bosätta sig hos släktingar.

Majoriteten av dem som lämnar den västra provinsen flyttar till huvudstaden Lusaka, något färre till Kopparbältet och ett fåtal till den södra provinsen. Från den östra provinsen flyttar man nästan uteslutande till Lusaka och Kopparbältet. Även den södra provinsen uppvisar starka band med Lusaka. Ungdomar från Luapula samt de norra och nordvästra provinserna flyttar huvudsakligen till Kopparbältet.

Neðan fóljer en förteckning över resultatvärderingsstudier utgivna i serien "Meddelande från Utredningsbyråen"

- 1) Sammanfattning av en studie över genomförande och kontroll av ett decentraliserat program för hälso-centraler på landsbygden i Tanzania. Förf.: William P. Mayer (1974 08 02)
- 2) Sammanfattning av 1974 års utvärderingsrapport om CADU och EPID i Etiopien. Förf.: Dagnachew Yirgou et al. (1974 08 30)
- 3-5) Vattenförsörjning i Östafrika - Tre vetenskapliga studier i sammandrag (1974 09 15)
 - 3) Preliminary Results of an Impact of Rural Water Supply Schemes Built by Self-help. Förf.: G. Tschannerl och M. Nwawuzi, Dar es Salaam
 - 4) Evaluation of the Development Impact of Rural Water Supply Projects in East African Villages Förf.: Dennis Warner
 - 5) Impact and Economics of Community Water Supply. A Study of Rural Water Investment in Kenya. Förf.: I.D. Carruthers
- 6) Personalbistånd i Tanzania. Effektivitet och utländsk personal inom det tanzaniska vattenförsörjningsprogrammet. Förf.: Göran Hydén, Pius H. Mallya, Ngasamiaku Mtalo och Habib J. Nyundo (1974 10 30)
- 7) Bönferna i Wpiji-dalen. Kibaha Farmers' Training Centre. Tanzanias Kustregion 1965-68. Förf.: Anita Francke (1974 11 14)
- 8) Sammanfattning av en preliminär rapport om Mtu ni Afya, masshälsokampanjen i Tanzania. Förf.: Budd L. Hall och C. Zikambona (1974 12 02)
- 9) Finansiering av småindustriutveckling. Forskningsprojekt utfört av Världsbanken i samarbete med SIDA (1975 01 22). Förf.: D Kochav, H Schlin, K DiTullio, I Roostal, S Wahl
- 10) Landsbygdsutveckling i Bangladesh, kommenterad sammanfattning av aktuella skrifter och utredningar. Förf.: Bo Kage Carlsson (1975 02 28)

- 11) Aktionsevaluering - en alternativ evalueringsmetod inom småindustriprogrammet i Kenya. Förf.: Hans Kristensen, Institutet för Utvecklingsforskning i Köpenhamn (1975 03 04)
- 12) Konflikter inom landsbygdsutvecklingen i Etiopien - sammanfattning av Ethiopia Political Contradiotion in Agricultural Development. Förf.: Michael Ståhl, 1974 (1975 03 04)
- 13) Tansanias bank för landsbygdsutveckling - en nordisk utvärdering i sammanfattning, november 1974. (1975 03 04). Förf.: K E Svendsen, E Westman, H Sprun, L Wohlgenuth
- 14) Arbetsintensiva metoder inom vägbyggnadsverksamhet. Sammanfattning av forskningsprojektet "Study of the substitution of labour and equipment in civil construction" utfört inom Världsbanken (1974 04 05)
- 15) När elektriciteten kom till byn - sammanfattning av en studie om landsbygdselektrifiering i Kenya. Förf.: Anders Hjort. ("Socio-economic effects of rural electrification in Kenya" - Department of Social Anthropology, University of Stockholm, 1974) (1975 06 15)
- 16) Vart tar alla studenter vägen? - sammanfattning av en studie rörande zambiska sekundärskoleelevers arbetsmarknadssituation efter avslutad utbildning. Förf.: Harry Svensson (1975 07 15)

TRACER PROJECT
University of Zambia

Your answers are
CONFIDENTIAL

1. Are you enrolled as a part-time, evening, or correspondence student now? 47 Yes(1) 47 No(2)
2. Are you enrolled as a full-time student in an Educational Institution now? 48 Yes(1) 48 No(2)
3. Have you got a job now? 49 Yes(1) 49 No(2)

4. IF YOU HAVE GOT A JOB NOW

Write the name of your employer. (If you are self-employed write 'self').
(PLEASE PRINT)

6. IF YOU DO NOT HAVE A JOB or are SELF-EMPLOYED

- Are you looking for work? 55 Yes(1) 55 No(2)
- If you found a job could you start work now? 56 Yes(1) 56 No(2)

6. IF YOU HAD A JOB ON JUNE 1st 1972

Write the name of your employer then. (PLEASE PRINT)

IF YOU HAVE GOT A JOB NOW OR ARE SELF-EMPLOYED ANSWER QUESTIONS
7, 8, 9. IF YOU DO NOT HAVE A JOB GO ON TO QUESTION 10.

7. In this space write the number of the "industry" in which you are employed. (Find the best number from the Industrial Classification list).

8. In this space write the number of your job. (Find the best number from the Occupational Classification list).

9. What is your MONTHLY salary before deductions, (Students should not include their bursaries).

10. How many different jobs have you had since leaving secondary school? (Include your present job).

11. Even though you may now be working, for how many months were you not working after leaving secondary school?

CAMBUN

12. Are you married? Yes(1) No(2)

13. How many children have you?

14. Which District do you consider to be your home District? (See the District Code list);

15. In which District are you living now? (See the District Code list);

16. Why did you choose to live in the District where you live now?
- To work
 - To look for work
 - To do a training course or attend an Educational Institution
 - For another reason

17. How many different towns or villages have you lived in since leaving secondary school? (Do not include the town or village where you are living now).
 18 19

18. Is your mother alive? Yes(1) No(2)
 18 18

19. Is your father alive? Yes(1) No(2)
 19 19

20. As far as you can remember, how often did YOU do experiments in practical laboratory periods when you were in Form IV? (Do not include experiments done by the teacher).

Once a week or more often
 21

Once every two weeks
 22

Once a month
 23

Less than once a month
 24

Never
 25

21. While you were doing Forms III, IV, and V how many different teachers can you remember having for these subjects, (if you did not take the subject leave the box empty).

Mathematics
 Number of Teachers
 27 28

English Language
 29 30

Biology
 31 32

General Science
 33 34

Physical Science
 35 36

22. How many different secondary schools did you attend during Forms III, IV, and V?
 38

23. Which stream were you in during Form V ? . . . FORM V

40	41	42	43
----	----	----	----

24. Write the name and address of your employer or Educational Institution below. (Please PRINT)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

CAMBN

3

74-79 80

25. Write your current postal address here. (Please PRINT)

41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60

CAMBN

4

74-79 80

CAMBN

5

74-79 80

Signed _____

Date _____

1. Project Proposal.

Rapporten innehåller det ursprungliga förslaget till TRACER-undersökningen av de elever som 1971 läsnade Form V på "secondary school".

TR/T1/1 September 1971 3 sid.

2. TRACER PROJECT: Preliminary Draft Report.

Preliminär rapport där resultaten från undersökningen 6 månader efter skolavslutningen redovisas.

30th August 1972 11 sid.

3. TRACER PROJECT: Preliminary Data.

Bilaga till ovanstående rapport (2). Bilagan innehåller datasammenställning för de olika undersökningsvariablerna vid 6 månaders undersökningen.

4. Trace Project in Zambia: Some Informal Comments.

Rapporten innehåller en diskussion om metodologiska frågor i anslutning till TRACER-undersökningarna.

TR/T2/21 November 1972 6 sid.

5. Percent Confidence for Percent in a Category vs Percent Deviation by Sample Size.

Rapporten innehåller beräkningar rörande resultatens säkerhet vid olika sampelstorlekar.

TR/T2/22 November 1972 6 sid.

6. Status Report for the Year Ending 31st December 1972.

Lägesrapport som beskriver verksamheten under 1972

TR/T3/1 January 1973 4 sid. + bilagor

7. Request to the Research and Higher Degrees Committee of the University.

Rapporten innehåller en ansökningsansökan ställd till "Research and Higher Degrees Committee of the University".

TR/T3/2 January 1973 2 sid.

8. Tracer Projects in Zambia: Planning Parameters.

Rapporten innehåller beräkningar av antalet besvarade enkäter vid olika tidpunkter samt en redovisning av administrativt arbete som utförs inom projektet.

TR/T3/3 February 1973 3 sid. + bilagor

9. Cambridge Dialects / Cassoway Number Translation Dictionary; 1971 Secondary School Leavers.
Rapporten innehåller en kodnyckel för hur man översätter "1971 Cassoway Data Survey" till "Cambridge Overseas School Certificate Numbers".
TR/73/4 February 1973 4 sid.
10. Proposal for an Extension and Expansion of the Tracer Project; Submitted to the Research and Higher Degrees Committee of the University of Zambia on behalf of the University Planning Office.
Rapporten innehåller ett förslag om utvidgning av TRACER-projektet till att omfatta förnyade studier av de elever som lämnar Form V. Dessutom presenterar man planer för spåringsstudier av de elever som lämnar universitetet, Form III på "secondary school" samt Grade VII på "primary school".
TR/73/5 20 February 1973 28 sid. + bilagor
11. Transcript of 'University Report' B.B.C. African Service.
Rapporten innehåller ett referat av ett radioprogram där projektledarna presenterar TRACER-projektet och vissa resultat.
TR/73/6 February 1973 3 sid.
12. Cross Checks on Respondent Dependent Information.
Rapporten innehåller en redovisning av tillförlitligheten i de frågor som berör yrkesklassifikation och branschtillhörighet.
TR/73/7 14 March 1973 4 sid. + bilagor
13. Geographical Distribution and Movements of Tracer Project Participants.
Rapporten redovisar undersökningsgruppens geografiska förflyttningar vid olika tidpunkter från födelsen till 12 månader efter avslutade "secondary school"-studier.
TR/73/8 21 May 1973 12 sid. + bilagor
14. Reliability of the Tracer Project Data: Lusaka Field Trace.
Rapporten redovisar en undersökning bland de ungdomar i undersökningsgruppen som var bosatta i Lusaka i syfte att utreda den erhållna enkätinformationens tillförlitlighet.
TR/73/10 April 1973 14 sid. + bilagor
15. Status Report for the Period 1 January to 30 June 1973.
Lägesrapport över projektarbetet under första halvåret 1973 redovisas kortfattat.
TR/73/11 august 1973 1 sid. + bilagor
16. Business Review: Times of Zambia Friday 31 August 1973.
Rapporten redovisar en artikel i "Times of Zambia" där TRACER-projektet presenterades. Artikel koncentreras på de resultat projektet redovisar.
TR/73/13 august 1973 5 sid.

17. Notes on Employment Patterns and the Manpower Pool with Respect to the 1971 Form V Secondary School leavers in the First Year after Leaving School.
 Rapporten redovisar undersökningsgruppens anställningsförhållanden, fortsatta studier och arbetslöshet vid 6 och 12 månader efter skolexamen.
 TR/73/16 (provisional) November 1973 10 sid.
18. Request for Assistance: Seminars on Data Collection, Processing and Analysis. Submitted to the Self-Help Project Committee at the Embassy of the United States of America.
 Ansökan om bidrag för anordnande av seminarier rörande datainsamling, bearbetning och analys. Seminarierna är avsedda för anställda inom statsförvaltningen. Rapporten inleds med en presentation av TRACER-projektet.
 TR/73/17 1973 12 sid.
19. Data File Register: 1971 Form V.
 Rapporten redovisar den information som finns tillgänglig på projektets databaser.
 TR/73/19 (Replacing TR/73/8) September 1973 38 sid.
20. 1974 Status Report and Programme for 1975. Submitted to the Research and Higher Degrees Committee of the University of Zambia.
 Lägesrapporten redovisar dels hittills utfört arbete inom projektet, dels det arbete som planeras för 1975.
 TR/74/38 December 1974 11 sid.
21. Orubricerad och odaterad presentation av TRACER-projektet.
 Behandlar enbart projektets organisation och aktiviteter som bedrivs.
22. TRACER-enkät. Besvarad av eleverna innan skolexamen.
23. TRACER-enkät. Besvarad av eleverna 6 månader efter skolexamen.
24. TRACER-enkät. Besvarad av eleverna 12 månader efter skolexamen.
25. TRACER-enkät. Besvarad av eleverna 24 månader efter skolexamen.
26. TRACER-enkät. Besvarad av elever vid högre utbildningsanstalter.
27. TRACER-enkät. Besvarad av elever som avslutat högre utbildning.
28. TRACER-enkät. Besvarad av arbetsgivarna.
29. TRACER-enkät. Besvarad av elever som 1973 avslutade "secondary school".

30. Occupation Classification List, Industrial Classification List, District Code List.
Yrkesklassifikationskod, branschklassifikationskod samt distriktkod.
31. Följebrev utskänt i samband med enkäten 12 månader efter skolavslutningen (24).
32. Report on Student Numbers at the University of Zambia. (Draft).
Rapporten behandlar intagningsbestämmelser för universitetsstudier. I rapporten redovisas vissa resultat erhållna inom TRACER-projektet.
SSG/72/5 August 31, 1972 11 sid. + bilagor
33. The Co-ordination of Tertiary Education in Zambia: Report on a Forum at the University on 24th Nov. 1973.
Rapport från en konferens angående koordination av den högre utbildningen i Zambia. I rapporten ingår följande diskussionsunderlag:
- Notes on Employment Patterns and the Manpower Pool with Respect to the 1971 Form V Secondary School Leavers in the First Year After Leaving School. (Förf.: J. Case & P. Dow).
Materialet redovisar resultaten från TRACER-projektets undersökning av 1971 års avgångselever.
 - The Relation Between Tertiary Education and High-level Manpower Requirements - Some Considerations. (Förf.: T. Chellaswami & A.C. Fluitman).
Materialet berör tillgång och efterfrågan på olika utbildningskategorier samt diskuterar vilka prioriteringar man måste göra för att påskynda zambianiseringen.
 - Coordinating the Placement of Entrants to Tertiary Education. (Förf.: J.W.R. Hill).
Författaren kritiserar undervisningen i Form V, som han anser vara alltför examinationsinriktad. Materialet innehåller vidare en diskussion om samordning av ansökningarna till högre utbildning så att en elev inte blir antagen till flera högre utbildningsanstalter.
 - Coordination and Mobility in Higher Education. (Förf.: T. Coombe).
Materialet innehåller en diskussion om nuvarande samordning inom olika områden mellan olika högre utbildningsanstalter samt ett förslag till hur denna samordning kan förbättras.
- Rapporten avslutas med en kortfattad redovisning av de diskussioner som fördes i anslutning till de olika bidragen samt de resolutioner man enades om.